

NYERE AFRIKAHISTORIE, MED VEKT PÅ SLAVEHANDEL KOLONIALISME

- **Grunnbok: Jarle Simensens *Afrikas historie* og Adu A. Boahens artikkel**
- **Ulike faglige tilnærminger og perspektiver. Historien om Afrikas historie (historiografi)**
- **Raskt riss av noen hovedtrekk ved slavehandel, 1800-tallet og eroblingsfasen**
- **30.mars. Ulike kolonimodeller, periodisering og diskusjon av koloniperioden og avkolonisering. Et *afrikansk* perspektiv: Boahen. Om tid/interesse: folkemord, Namibia**
- **Afrika er ikke ett land! Heller ikke isolert kontinent!**

AFRIKAHISTORIER OG HISTORIOGRAFI

- **Ingen trange båser; mange synspunkter på tvers; tilnærminger følger ikke etter hverandre. Historiografisk utsyn: Balsvik, Eriksen: *Att studera Afrika* (2010)**
- **Hva ligger til grunn for ulike og skiftende posisjoner? Kunnskapsgrunnlag, kilder, nye spørsmål ut fra historiske endringer ("All historie er samtidshistorie"), fagdebatter, generaliseringer ut fra ulike regioner, kolonityper eller tidspoker, ideologiske/teoretiske utgangspunkter)? På fint: epistemologi**
- **Fram til 1960-tallet: Afrika har ingen historie/kan ikke studeres eller bare koloni(alistisk) historie, fortellinger om europeernes historie i Afrika og om "sivilisering" og "pasifisering"**
- **Afrikanistisk/nasjonalistisk retning og "avkolonisering av historien": riker, afrikanere som subjekter/aktører, motstand, legitimering, utviklings-optimisme (Ibadan, Dar es Salaam)**
- **"Moderniseringsparadigmet" i vestlig samfunnsvitenskap: stater, byråkrati, partier, eliter, diffusjon, vestlige modeller, kald krig og faseteorier**

- **Radikal/marxistisk retning:** ”underutvikling og avhengighet”, utbytting, innkapsling i verdensmarkedet, klasse, konflikter og nykolonialisme (Rodney, Freund)
- **Afrosentrisme:** Afrika som menneskehetens og sivilisasjonens vugge (nyeste versjon: Asante)
- **Postmodernisme og postkolonialisme, motstand mot ”store fortellinger” og vestlige begreper**
- **Globalhistorie og komparativ historie; oppgjør med eurosentrisme, vekt på sammenhenger og sammenlikninger; imperiehistorie (OHBE, Darwin, Morgan); afrikanske bidrag til verdenshistorien: Middelhavet, Atlanterhavet og Indiahavet, diaspora (Gilbert og Reynolds, Inikori, Manning, Eriksen)**
- **La de tusen blomster blomstre. Et mangfold av nye temaer på tvers av nasjon/territorium og tidligere retninger: miljøhistorie (Maddox, økonomisk historie (Hillbom/Green), kjønnsperspektiver, sosialhistorie, agrarhistorie, urbaniseringshistorie kultur-, religions-, identitets- og mentalitetshistorie, rasisme, folkemordsstudier (Eriksen 2007/2009)**
- **Tilløp til rehabilitering av kolonialismen, ”mission unaccomplished”:** mer av kolonialismens mål og virkninger må til: modernisering, statsforankring, liberalisering, globalisering, ”humanitær imperialisme”
- **Fortsatt USA/europeisk hegemoni i historieforskning, særlig lærebokmarkedet, men unntak (UNESCO, Isichei, Falola, Boahen, Akyeampong, Zeleza)**

FØR-KOLONIAL HISTORIE OG SLAVEHANDEL

- **Et verdiladet spørsmål**
- **Men først: rask repetisjon om Afrika ved inngangen til 1500-tallet: økologi og demografi, ulike produksjonssystemer (jeger/sanker, pastoralisme, åkerbruk, gruvedrift, håndverk), politisk organisering (segmenterte samfunn, klanbaser, mer sentraliserte stater/fjernhandel).**
- **Et nytt storverk om slaveriets globalhistorie: Dick Harrison**
- **Mange former for slavehandel. Usikre tall: 800-1900: 25-30 millioner, mest på 1700-tallet**
- **a) internt i Afrika, intensivering på 1700- og 1800-tallet**

- b) transsaharisk til Middelhavsområdet (Austen 2010)
- c) Rødehavet, Indiahavet. Øst-Afrika på 1800-tallet (elfenbein, slaver, plantasjeøyer)
- d) det atlantiske systemet: når, hvorfor, hvor mange?
- Europeiske og afrikanske aktører, stater: Oyo, Dahomey, Asante, Darfur, militarisering
- Virkninger: a) trekanthandel, industrialisering, b) demografi og konsentrasjon om enkelte regioner, c) sosiale og politiske virkninger; mer ustabilitet og mer ulikhet, d) Afrika i verdensøkonomien, e) overgang til ”legitim handel” og kolonisering, f) slaveri og rasisme

DET TURBELENTE 1800-TALLET

- To strålende oversiktsbøker: Catherine Coquery-Vidrovitch (2009) og Richard R. Reid (2009)
- Befolkningsvekst, økt produksjon, politisk konsolidering, statsdannelser (Etiopia, Buganda, Vest-Afrika, Merina), urbanisering og mer regional og kontinental handel
- Kolonisering fra nord (europeisk og egyptisk/osmansk, Egypts sentrale rolle) og sør (boere og briter/gruvekapital)
- Mfecane i det sørlige Afrika (zulustatsdannelse og ekspansjon)
- Islamsk offensiv i Vest, gamle og nye riker, Sokotokalifatet som eksempel
- Slavehandel i Øst-Afrika
- ”Legitim handel”, eksportorientering gjennom bønder og plantasjer/slaver: jordnøtter, palmeolje, rågummi, integrasjon i verdensmarkedet. Økt innflytelse og rivalisering mellom europeiske handelsselskaper i kystområder
- ”Oppdagelsesreiser”, vitenskap, kartlegging av elver, misjon og ”the white man’s burden”/”mission civilisatrice”

DELINGEN AV AFRIKA OG "DEN NYE IMPERIALISMEN"

- **Hvor brått skjedde det og hvor spesielt var det i Afrika? Et globalt og komparativt blikk**
- **Ulike forklaringer på kolonisering og okkupasjon: Hva er grunnleggende drivkrefter (i europeisk industrialisering), utløsende og tidsbestemte faktorer (handelselskaper, økonomisk krise, rivalisering), teknologiske forutsetninger: våpen, dampskip, kinin – "tools of empire" (Headrick 2010)) og ulike motiver/ rettferdiggjøringer /sosialdarvinisme og sosialimperialisme?**
- **Betydningen av Berlinkonferansen og koloniseringas forløp**
- **Kanskje ulik vektlegging av strategi, handel, investeringer og rivalisering i ulike geografiske områder og til ulike tider?**
- **Motstand, tilpasning og samarbeid i ulike former. Militær motstand: Algerie (Abd al-Qadir), Etiopia, Zulu, Asante, Sudan, Samori Toure. Til slutt: Felles for nesten hele Afrika: utenlandsk herredømme, fremmedstyre, okkupasjon.**
- **Kolonisering i ulike former og ulike faser. Fram til 1920: Erobringskriger, motstand, opprør. Økologiske kriser, demografisk tilbakegang, tvangsmakt og verdenskrig**

GÅ IKKE GLIPP AV NESTE EPISODE: 30. MARS!

AFRIKANSK HISTORIE: NOEN SENTRALE OG NYERE BØKER

Akyeampong, Emmanuel Kwaku (red.) (2006). *Themes in West Africa's history*. Oxford: James Currey.

Asante, Molefi Kete (2007). *The history of Africa. The quest for eternal harmony*. London: Routledge.

Austen, Ralph A. (2010). *Trans-Saharan Africa in world history*. Oxford: Oxford UP.

Balsvik, Randi Rønning (2004). *Afrika i eit historiografisk perspektiv*. Oslo: Det Norske Samlaget.

Balsvik, Randi Rønning (2010). *Det 20. århundrets historie – et global perspektiv*. Cappelen Akademiske Forlag.

Benjamin, Thomas (2009). *The Atlantic world. Europeans, Africans, Indians and their shared history, 1400-1900*. Cambridge: Cambridge U P.

Berger, Iris (2009). *South Africa in world history*. Oxford: Oxford U P.

Boahen, A. Adu (1987). *African perspectives on colonialism*. London: James Currey.

Bose, Sugata (2006). *A hundred horizons. The Indian ocean in the age of global empire*. Cambridge, MA: Harvard U P.

Coquery-Vidrovitch, Catherine (1997). *African women. A modern history*. Boulder, Col.: Westview Press.

Coquery-Vidrovitch, Catherine (2009). *Africa and the Africans in the nineteenth century. A turbulent history*. Armonk, NY/London: M. E. Sharpe.

Collins, Robert O./James Burns (2007). *A history of Sub-Saharan Africa*. Cambridge: CUP.

Cooper, Frederick (2002). *Africa since 1940. The past of the present*. Cambridge: CUP.

Darwin, John (2009). *The empire project. The rise and fall of the British world-system, 1830-1970*. Cambridge: CUP.

Ehret, Christopher (2002). *The civilizations of Africa. A history to 1800*. Charlottesville, VA: University of Virginia Press.

Eriksen, Tore Linné (2007). *Det første folkemordet i det tjuende århundret. Namibia 1903-1908*. Oslo: Unipub.

Eriksen, Tore Linné (2009). "Folkemord i et komparativt koloniperspektiv: et riss av en fagdebatt, Historisk Tidsskrift, bd. 88: 399-428.

http://www.idunn.no/file/ci/35369929/ht_2009_03_pdf.pdf

Eriksen, Tore Linné (2010). "Afrikas historie". s. 69-104 i M. Andersson/Å. L. Moberg (red.). Att studera Afrika. Uppsala: Nordiska Afrikainstitutet.

<http://nai.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2:351710>

Eriksen, Tore Linné (2010). *Globalhistorie 1750-1900. En sammenvevd og delt verden*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag..

Falola, Toyin (red.). (2000-2003). *Africa*. Durham, N.J.: Durham University Press. (5 bind).

Falola, Toyin (2001). *Nationalism and African intellectuals*. Rochester, NY: University of Rochester Press.

Falola, Toyin (2002). *Key events in African history. A reference guide*. Westport, Connecticut: Greenwood Press.

Falola, Toyin (red.) (2003). *Ghana in Africa and the world. Essays in honor of Adu Boahen*. Trenton, NJ.: Africa World Press.

Falola, Toyin (red.) (2004). *Africa in the twentieth century. The Adu Boahen reader*. Trenton, N.J.: Africa World Press.

Falola, Toyin (red.). (2005). *The dark webs. Perspectives on colonialism in Africa*. Durham. N.C.: Durham University Press.

Falola, Toyin/Kevin D. Roberts(red.) (2008). *The Atlantic world 1450-2000*. Bloomington: Indiana University Press.

Falola, Toyin (2009). *Colonialism and violence in Nigeria*. Bloomington: Indiana U P.

Freund, Bill (1998). *The making of contemporary Africa. The development of African society since 1800*. London: Palgrave Macmillan. (2. utg.).

Gilbert, Erik/Jonathan T. Reynolds (2008). *Africa in world history. From prehistory to the present*. Upper Saddle River, N.J.: Pearson Prentice Hall. (2 utg.).

Godøy, Bjørn (2010). *Solskinn og død. Nordmenn i kong Leopolds Kongo*. Oslo: Spartacus.

Hamilton, Carolyn mfl. (2010). *The Cambridge history of South Africa. Vol. 1, ca. 200 AD to 1885*. Cambridge: CUP.

Harrison, Dick (2010). *Slaveri. En världshistoria om ofrihet. 3. Vol.* Lund: Historiska Media.

Headrick, Daniel R. (2010). *Power over peoples. Technology, environments, and Western imperialism, 1400 to the present*. Princeton: Princeton U P.

- Hillbom, Ellen/Erik Green (2010). *Afrika. En kontinents ekonomiska og sociala historia*. Stockholm: SNS Förlag.
- Hochschild, Adam (2005). *Kong Leopolds arv. En beretning om grådighet, forferdelser og heroisme i det koloniale Afrika..* Oslo: PAX forlag (billigutg.).
- Iiffe, John (2007). *Africans. The history of a continent*. Cambridge: Cambridge UP (2. utg). .
- Inikori, Joseph (2002). *Africans and the industrial revolution in England. A study of international trade and economic development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Isichei, Elizabeth (1997). *A history of African societies to 1870*. Cambridge: CUP.
- Kjerland, Kristen Alsaker (2010). *Nordmenn i det koloniale Afrika*. Oslo: Scandinavian University Press/Spartacus.
- Klein, Herbert S. (2010). *The Atlantic slave trade*. Cambridge: CUP.
- Lovejoy, Paul E. (2000). *Transformations in slavery*. Cambridge: Cambridge UP
- Maddox, Gregory H. (2006). *Sub-Saharan Africa. An environmental history*. Santa Barbara/Oxford: ABC-CLIO
- Manning, Patrick (2009). *The African diaspora*. New York: Columbia UP.
- Mitchell, Peter (2005). *African connections. Archeological perspectives on Africa and the wider world*. Lanham/Oxford: Altamira Press/Rowman & Littlefield Publishers.
- Morgan, Philip D/Sean Hawkins (red.) (2004). *Black experience and the empire*. Oxford: OUP.
- Naylor , Phillip C. (2009). *North Africa. A history from the antiquity to the present*. Austin: University of Texas Press.
- Parker, Jon/Richard Rathbone (2007). *African history. A very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Reid, Richard (2009). *A history of modern Africa. 1800 to the present*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Robinson, David (2004). *Muslim societies in African history*. Cambridge: Cambridge UP.
- Rodney, Walter (1988). *How Europe underdeveloped Africa*. London: Bogle L´Ouverture Publications
- Yerxa, Donald A. (red.).(2008). *The history of Africa and the Atlantic world. Historians in conversation*. Columbia: The University of South Carolina Press.
- Zezeza, Tiyambe (1993). *A modern economic history of Africa. Vol. 1: The nineteenth century*. Dakar: CODESRIA